

NYÍLNAK A LEHETŐSÉGEK

Tóth Norbert

A bel- és kültéri, állítható ajtópántok piacán (is) tapasztalható egyféle szűk, leginkább egyhangúnak mondható választék – legalábbis a többséget jelentő szakkereskedések kínálatát figyelve. Ha speciális igényű pántra vagy éppen esztétikus megjelenést nyújtó rejtett vasalatra van szükség, alaposan leszűkül a beszerzési forráslehetőségek száma. A témában mi is körülnéztünk: mutatjuk.

Szinte mindenki ismeri a hagyományosnak mondható, csapszáras, 3D-s beállítást nyújtó (Otlav Exacta) pántokat, amelyek a falcolt ajtókat Magyarországon is akár több évtizede hordozzák. 3D-s képességük is jónak mondható – feltéve, ha a toktakaró nem teszi lehetetlenné az imbuszcsovar nyílásának az elérését. Az esztétikai megjelenés tekintetében már nem ilyen egyértelmű a helyzet: egy igényes kivitelű ajtószárny esetében erősen megoszlanak a vélemények a pánt kinézetét illetően. A hozzá gyártott takarósapkák is csak erőltetett díszítést jelentenek. Ez persze szubjektív, hangsúlyozom, ítélni semmiképpen nem akarok. Helyette inkább körülnéztem, milyen működtetésbeli és megjelenésű kínálat van – az ismertebb és kevésbé ismert pántok, zsanérok között.

3D-S PÁNTOK MÁSKÉPP

Egy beltéri ajtószárny állíthatósága meglehetősen fontos funkcióvá vált. Hol vannak már a kis méretű téglából rakott közfalak, tömör faajtók, s persze az a fajta jó modor, hogy betesszük magunk után az ajtót? Másképp fogalmazva: a jellemzően

Zsanérra hajazó ajtópánt 3D-s állítási lehetőséggel – Simonswerk Columbus

Rejtett 3D-s pánt esztétikus takarólemezzel – BaSys Pivota

gipszkartonból, jobb esetben porból préselt falazóelemekből készült térelválasztó falak, az egyre kevesebbet bíró üreges ajtószárnyak, és a folyamatossá váló ajtócsapkodási szokások egyre inkább igénylik a tartósabb és utánállítható pántokat. Az ajtóval kapcsolatos összes gondot ez sem fogja megoldani, de a 2–4 mm-nyi korrekció sokszor jól jön. Többek között a német Simonswerk Columbus 3D-s falcpántja is az ilyen esetekre kínál megoldást. Kinézetre szinte teljesen megegyezik a jól ismert szárnyas zsanérral, viszont ez utólagos állítási lehetőséget is nyújt: függőleges irányban 3–3 mm; oldalirányban 2–2 mm; míg mélységében 4–4 mm korrekciót kínál. Teherbírása 70 kg (3 pánt esetén).

A masszívabb, főként bejárati ajtók már tömegüknél fogva is kihívást jelentenek akkor, amikor a tartós használathoz akadásmentes működtetést is ígérünk gyártóként a vásárlónak. A nagyobb teherbírású 3D-s pántok között is szép számmal találunk mindenféle stílusnak, elvárásnak megfelelőt. Csupán kettőt

kiemelve ezek közül. Az egyik a német G-U cég GU M 516 3D típusú bemarható, félig takart ajtópántja. Amellett, hogy elegáns megjelenést biztosít, 160 kg-ig terhelhető. Állítási lehetőségei oldalirányban ± 2.5 mm; függőlegesen +4 mm / -2 mm; mélységében +3 mm / -1 mm. A BaSys német gyár Pivota DX termékcsaládjába tartozó 3D-s pánt már teljesen rejtett kivitelű, elhelyezése 24 mm-es marási szélességet kíván az ajtófélben. Állítási lehetőségei mélységi irányban, valamint függőlegesen 3–3 mm, oldalirányban 2–2 mm. Az állításhoz szükséges csavarok a mágneses (csavarfejtéses megjelenésű) kupak alatt találhatók.

CSUKÓDÁSCSILLAPÍTOTT PÁNTOK: AZ AJTÓK LASSAN ZÁRÓDNAK

Ki ne látott már karos hidraulikus ajtóbehúzó nagy forgalmú folyosóajtókra, lépcsőházi ajtókra szerelve? Ezek az olajfékes szerkezetek oldották meg azt, hogy az ajtószárny önmagától csukódjon és (jó esetben) csapódásmentesen záródjon.

A hat típus egyike, egy mechanikus, 20–90 fok közötti csapódáscsillapított pánt bel- és kültéri ajtókhöz – Waterson

Nos, főként ezek kiváltására jöttek létre azok a hidraulikus csapódáscsillapított pántok, amelyek hármassal rendelkeznek: a nyíló-csukó funkció mellett egy adott szögben pozicionálhatók, illetve csillapított önzárással csukódnak. Felmerül a kérdés: hol vannak az előnyei egy ilyen többfunkciós pántnak a karos hidraulikus ajtóbehúzóhoz képest? Az esztétikai megjelenés mindenképpen előny; ezt nem is kell különösebben magyarázni. Emellett egy diszkrét pánt kevésbé mutat „intézményes” megjelenést, mint az olajtartályos szerkezet. Továbbá a vandalizmus esélye is nagyban lecsökken: az ollós karok, mint minden kiálló alkatrész, valahogy mindig jobban vonzzák az „erős” embereket... A Waterson amerikai cég önbekötő pántjai éppen ezeket az előnyöket egyesítik magukban. Ezek a csendesen működő pántok pont úgy néznek ki, mint egy zsanér, de az alul és felül lévő csavarokkal állítható rajtuk a visszacsukódás sebessége és az ajtóbehúzás mértéke. A tömeghez igazodó rugóerőt és a zárt állapotba behúzást szabályozó erőt négyféle

mechanikus és kétféle hidraulikus módon működő pánt kínálja, úgyhogy elég nagy a választék. Bizonyos típusok további előnye, hogy 3 órás tűzállóságú ajtókra is alkalmazhatók. Az alumíniumból készült változatok hagyományos ajtókhöz szerelhetők (70 kg alatt), míg a tűzálló nyílászárókhöz készült rozsdamentes pántok 120 kg-ig alkalmazhatók – páronként. Ezek a ma még kevésbé elterjedt pántmegoldások tovább fokozhatók a teljesen rejtett megoldású változatokkal. Ilyen képességgel bír a Samuel Heath angol cég Powermatic® névre hallgató pántja. A teljesen rejtett szerkezetnél az élelben elhelyezett állítócsavarokkal korrigálható az ajtó visszacsukódási sebessége és a csillapítás mértéke. A pánt legfeljebb 80 kg-os ajtószárnyra alkalmazható, ami maximum 950 mm széles lehet. Ha már itt tartunk, az üvegajtókra tervezett pántokról is essen néhány szó! A G-Fittings német cég 1501-es névvel illetett megoldása egy olyan önzáró ajtópánt, ami belső és kültéri üvegajtók működtetésére is alkalmas. Kétféle módon telepít-

hető: üveg/üveg csatlakozási pont esetén, vagy üveg/fal változatban. A szett tartalma üvegajtónként 2 db, egymástól eltérő pánt:

- A felső elhelyezésű pánt egyik állítócsavarja a csapódás csillapításának a nagyságát szabályozza: azt az erőt, ami a szárnyat behúzza a záróállásba.
- Az alsó elhelyezésű pánt egyik állítócsavarja a szárny nyitott állapotbantartási szögét szabályozza (alapvetően 90°).
- Mindkét pánt másik állítócsavarjával a rugóerőt hét fokozatban tudjuk állítani a szárny tömegéhez (max. 70 kg).

A jobbos és balos nyitású ajtókhöz is ugyanez a pántszett való, ugyanis a pántok forgathatók, csupán az állítócsavarok elhelyezkedése kerül az eredetihez képest alsó/felső pozícióba. A fent említett hidraulikus pántok hátránya lehet a magasabb bekerülési ár, valamint a 3D-s állítási lehetőségek hiánya.

FORGÓPÁNT

A lengőajtó és a forgóajtó sajátos kombinációja a belga Porta Pivot

A Powermatic® ajtópánt rejtett kivitelben oldja meg az önbekötő, csapódáscsillapított funkciót

Hidraulikus, csapódáscsillapított üveg-pánt üveg-fal kapcsoláshoz – G-Fittings

cég Stealth pivot névre hallgató pántrendszere. Ez a kompakt és innovatív vasalat egyszerre három nyitási lehetőséget is felkínál: egyutas nyíló, kétutas nyíló (lengőajtó), valamint forgóajtó. Mindhárom nyitási mód tudja a következőket:

- önzáró technológia;
- nyitott állapotban tartás (pozicionálás) szögei: -90° ; 0° ; valamint $+90^\circ$ -os állásban;
- a beépített szélső ütközőállás szögei: 180° ; -90° ; $+90^\circ$

- az ajtózáró erő állítható (a gázteleszkóp cseréjével), melynek értékei: 300 N; 400 N; 500 N;
- 200 000-es nyitási ciklusra tervezve;
- a fal és a szárny közötti elhagyási rés: felül: 12,5 mm; alul: 11 mm; kétoldalt: 5–5 mm (üvegajtó esetében: 4–4 mm);
- a szerkezet mérete: 170x41x25 mm.

A szerelvény szinte bármilyen beltéri ajtólapoz alkalmazható, még hozzá úgy, hogy tok sem kell az ajtószárnyhoz. A működtetést biztosító két szerkezet fa/MDF ajtók esetében a szárny alsó és felső élébe kerül beemarássra, üvegajtók esetében pedig a 6–8 mm vastagságú üvegre kívülről kerül rögzítésre. A forgáspontok aszerint lesznek meghatározva, hogy a szerkezetnek melyet adó beemaráss a függőleges ajtóéltől befelé mekkora távolságra helyezkedik el (tömör szerkezetű ajtó esetében legalább 80 mm-t, a szendvicsszerkezetű ajtó és a keretes üvegajtó esetén pedig legalább 85 mm-t kell elhagyni). Annál nagyobb ajtónyitási szélességünk

lesz, minél közelebb vagyunk ehhez az értékhez. Ha viszont a közepére kerül a forgáspont, értelemszerűen forgóajtót kapunk. Ami az ajtószárnyak méretét illeti: a két pánttípus közül a kisebb legfeljebb 125 cm széles/75 kg-os ajtóra alkalmazható, míg a nagyobb pánt maximum 225 cm széles/150 kg-os ajtószárnyat tud működtetni. Magassági méretkorlát nincs.

A beépítés legapróbb részleteire is kiterő internetes oldal és a letölthető műszaki adatlapok segítségével viszonylag egyszerűen telepíthető ez a tok nélküli ajtó szerkezet (www.portapivot.com). Előnyeit a nyitási irányok választéka és későbbi módosítása adhatja. Hátránya lehet az elhagyási rés (csökkent hang- és hőszigetelés). ■

Képek

www.portapivot.com

www.simonswerk.de

www.basys.biz/en

www.concealeddoorclosers.com

www.watersonusa.com

www.g-fittings.com

www.portapivot.com

Ez a forgópánt további funkciót ad egy látszólag fix térhatárolónak is